

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku P. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 czerwca 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 24 stycznia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokat A.K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści), powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wnioskodawcy w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 24 stycznia 2019 r. oddalił apelację wnioskodawcy P. W. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 6 października 2017 r. oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. z dnia 14 listopada 2016 r., odmawiającej przyznania wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W motywach orzeczenia Sąd Apelacyjny podniósł, że Sąd pierwszej instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, w tym z opinii biegłych lekarzy w specjalnościach adekwatnych do schorzeń wnioskodawcy, tj. ortopedy, neurologa i psychologa, którzy w zgodnej opinii łącznej stwierdzili, iż rozpoznane u wnioskodawcy schorzenia - zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa lędźwiowego i radiologiczna dyskopatia L5-S1 oraz dysfunkcja palców II i III prawej ręki, po przebytych w grudniu 1995 r. urazie tej ręki - nie czynią go choćby częściowo niezdolnym do pracy, zwłaszcza przed dniem 1 lutego 2002 r. Wnioskodawca nie wykazał, aby powołani biegli popełnili błąd logiczny w przeprowadzonym rozumowaniu, pominęli dane wynikające z dokumentacji medycznej albo ich opinia była niejasna, niepełna, czy nie zawierała należytego uzasadnienia. Istnienie schorzeń powodujących konieczność pozostawania w stałym leczeniu, jak też orzeczenie o stopniu niepełnosprawności nie stanowią samodzielnej przyczyny uznania osoby za częściowo lub całkowicie niezdolną do pracy.

Wnioskodawca w całości zaskarży wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się uchylecia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, zasądzenia od organu rentowego na rzecz pełnomocnika z urzędu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych - w przypadku i w zakresie obciążenia kosztami postępowania organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym, ewentualnie zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które to koszty nie zostały pokryte w części ani w całości.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., zarzucono naruszenie:

1) art. 227 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c., przez niedopuszczenie i nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii w sytuacji, gdy materiał dowodowy zebrany w sprawie wskazuje, że skarżący doświadcza problemów zdrowotnych o charakterze psychiatrycznym, które winny być ocenione przez osobę posiadającą wiadomości specjalne w

dzielzinie psychiatrii, w tym biorąc pod uwagę dokumentację medyczną przedłożoną przez skarżącego i Zakład Karny w G., a nadto mając na względzie, iż kompetencje do oceny stanu zdrowia psychicznego z zastosowaniem wiedzy medycznej posiada jedynie biegły sądowy z zakresu psychiatrii;

2) art. 227 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c., przez zaniechanie zażądania przez Sąd ustnego wyjaśnienia złożonej na piśmie opinii biegłych, bądź dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych w sytuacji, gdy skarżący przedstawił zastrzeżenia wobec tej opinii, a nadto materiał dowodowy zebrany w sprawie prowadzi do wniosków sprzecznych z wnioskami wydanej opinii, co wskazuje na zasadność złożenia wyjaśnień bądź dodatkowej opinii przez biegłych, w szczególności wobec niekwestionowanej opinii lekarza medycyny pracy Zakładu Karnego w G. w przedmiocie niezdolności skarżącego do pracy na stanowisku porządkowego oraz orzeczenia o stopniu niepełnosprawności skarżącego (o charakterze lekkim);

3) art. 227 k.p.c. oraz art. 299 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c., przez zaniechanie dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z przesłuchania skarżącego, w sytuacji gdy posiadał on wiadomości o istotnych dla sprawy okolicznościach, a nadto po wyczerpaniu środków dowodowych pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym okoliczności jego schorzeń, okresów składkowych i nieskładkowych, poziomu jego kwalifikacji i możliwości zawodowych, stanu zdrowia, daty wystąpienia schorzeń kręgosłupa oraz rozpoznania tego schorzenia;

4) art. 382 k.p.c., przez zaniechanie wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym schorzeń skarżącego, niezdolności do pracy w aspekcie zdrowia psychicznego, kwalifikacji i możliwości zawodowych, a także okoliczności oceny, czy i w jakim zakresie wpływają one na utratę zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami;

5) art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i 2 k.p.c., przez nieuwzględnienie apelacji, a w konsekwencji zaniechanie uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, wobec nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy;

6) art. 229 k.p.c. oraz art. 230 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez uznanie, że skarżący nie kwestionował okresów składkowych i nieskładkowych wskazanych przez organ rentowy, chociaż kwestionował on tę okoliczność na każdym etapie postępowania, a nadto popierał stanowisko ujawnione w przedłożonej dokumentacji zawodowej, których analiza prowadzi do odmiennych od poczynionych przez organ rentowy ustaleń co do okresów składkowych i nieskładkowych;

7) art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53, dalej jako ustawa emerytalna), przez błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie, w tym niepełną i nieprawidłową oceną schorzeń skarżącego, zaniechanie zbadania jego kwalifikacji i możliwości zawodowych, zaniechanie oceny, czy i w jakim zakresie występujące schorzenia wpływają na utratę zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, błędnie nie uznając go za niezdolnego do pracy;

8) art. 57 ust. 2 w związku z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w tym uznanie, że skarżący nie wykazał 25 lat okresu składkowego i nieskładkowego, w sytuacji gdy udowodnił ponad 25 lat takich okresów, a w konsekwencji - po ustaleniu całkowitej niezdolności do pracy, nie stosuje się do tego przepisu ust. 1 pkt 3;

9) art. 58 ust. 1 pkt 4 oraz art. 58 ust. 1 pkt 5 w związku z ust. 2 ustawy emerytalnej, przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegającą na przyjęciu, że skarżący spełniłby warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, gdyby osiągnął 5-letni okres składkowy i nieskładkowy, przypadający w ciągu ostatniego 10-lecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, w sytuacji gdy wobec okoliczności, iż niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 lat do 30 lat, dla wykazania niniejszej przesłanki winien wykazać jedynie 4 lata okresu składkowego i nieskładkowego, co uczynił;

10) art. 58 ust. 3 ustawy emerytalnej, przez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy warunek posiadania wymaganego okresu uważa się za spełniony, jeżeli ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo w

ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał, bez przerwy lub z przerwami nieprzekraczającymi 6 miesięcy, okresy składkowe i nieskładkowe, co udowodnił.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przesłanki wymienione w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., a mianowicie:

- występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, sprowadzających się do następujących pytań: 1) czy w świetle art. 278 k.p.c. oraz art. 12 ustawy emerytalnej oceny stanu zdrowia psychicznego i zaburzeń psychiatrycznych oraz zdolności do pracy w powyższym aspekcie dokonać może biegły sądowy psycholog; 2) czy w świetle art. 286 k.p.c. sprzeczność opinii biegłych sądowych z opinią lekarza medycyny pracy stanowi o konieczności pozyskania ustnych wyjaśnień, bądź dodatkowej opinii tych lub innych biegłych sądowych w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy; 3) czy zasadnym jest uznanie za udowodnione okoliczności, które strona kwestionowała, lecz co do których nie zmieniła stanowiska (nie wypowiedziała się) po modyfikacji stanowiska przez organ rentowy; 4) czy na podstawie art. 12 ustawy emerytalnej orzeczenie o trwałym stopniu niepełnosprawności ubezpieczonego lub opinia lekarza medycyny pracy wydana w trybie badania okresowego jest tożsama z uznaniem, iż ubezpieczony jest niezdolny do pracy lub wskazuje na zasadność takiego stanowiska; 5) czy dla skutecznej oceny niezdolności do pracy na podstawie art. 12 ustawy emerytalnej wystarczająca jest ocena jedynie niektórych spośród uprzednio stwierdzonych u ubezpieczonego schorzeń, czy też ocena ta winna odnosić się do wszelkich schorzeń odwołującego mogących mieć wpływ na jego zdolność do pracy; 6) czy dla oceny zdolności do pracy ubezpieczonego na podstawie art. 12 ustawy emerytalnej decydująca i ostateczna jest opinia biegłych sądowych, w tym w zakresie rozpoznanych schorzeń, jak i oceny w przedmiocie ich wpływu na możliwość wykonywania pracy zgodnej z kwalifikacjami ubezpieczonego,

- potrzebę wykładni art. 12 ustawy emerytalnej, „albowiem przeprowadzana w ramach orzecznictwa sądowego ocena niezdolności do pracy jawi się jako niejednolita oraz napotykająca na trudności, w szczególności w zakresie: - oceny zdolności do pracy z uwzględnieniem orzeczenia o stopniu niepełnosprawności

ubezpieczonego; - sposobu i zakresu koniecznej oceny możliwości i kwalifikacji zawodowych ubezpieczonego w związku z rozpoznanymi schorzeniami; - oceny zdolności do pracy z uwzględnieniem opinii lekarza medycyny pracy o niezdolności do wykonywania pracy; - roli opinii biegłych sądowych w zakresie oceny zdolności do pracy; - zakresu oceny zdolności do pracy w aspekcie biologicznym, w sytuacji ustalenia schorzeń o różnorodnej naturze medycznej”,

- oczywiste uzasadnienie skargi kasacyjnej, ponieważ nie wyjaśniono dostatecznie schorzeń (dłoni, kręgosłupa i psychicznych) skarżącego oraz nie przeprowadzono dowodu z przesłuchania skarżącego, jak też dowodu z opinii biegłego z zakresu psychiatrii i zaniechano zażądania od biegłych sporządzających opinię wyjaśnień, bądź dodatkowej opinii, a tym samym Sąd orzekający „zaniechał zbadania wszelkich przesłanek przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym nie dokonał kompleksowej, pełnej i wszechstronnej oceny zdolności do pracy odwołującego, a nadto nie ocenił dostatecznie pozostałych przesłanek przyznania rzeczowej renty”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie kwalifikowała się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wnioski o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej zostały oparte na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) i oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać spełnienia tych przesłanek.

Powołując się na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie

zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 20 marca 2018 r., III PK 56/17, LEX nr 2496289; z dnia 12 marca 2018 r., III CSK 288/17, LEX nr 2490573; z dnia 24 maja 2017 r., I UK 375/16, LEX nr 2343071; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950). Chodzi bowiem o problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Jednocześnie powołanie się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania nowego problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju prawa i jurysprudencji i

będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że żadne ze sformułowanych przez skarżącego pytań nie spełnia kryteriów wymaganych do zakwalifikowania ich jako zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., będącego jedną z ustawowych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Pierwsze z przedstawionych w skardze zagadnień, dotyczące art. 278 k.p.c., ogranicza się w istocie do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych mających występować na tle tego przepisu, przez co jest zbyt ogólne i nieprecyzyjne. Odnosząc się do treści tego pytania można więc tylko na marginesie nadmienić, że w świetle art. 278 § 1 k.p.c. opinia biegłego ma na celu ułatwienie sądowi należytej oceny zebranego materiału, gdy potrzebne są wiadomości specjalne. Jak przyjął Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 11 lipca 1969 r., I CR 140/69 (OSNCP 1970 nr 5, poz. 85), biegły ma udzielić odpowiedzi na konkretne pytania dostosowane do stanu faktycznego sprawy, którego ustalenie należy do sądu orzekającego, a jeżeli stan faktyczny nie jest jednoznaczny winien ustosunkować się do wchodzących w rachubę możliwych sytuacji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 1999 r., II CKN 428/98, LEX nr 1213008). W judykaturze przyjmuje się, że to sąd musi

rozważyć z jakiej specjalności będzie potrzebny biegły, który z biegłych danej specjalności będzie mógł podołać czekającym go obowiązkom i czy ze względu na charakter sprawy nie należy dopuścić biegłych z różnych specjalności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2016 r., II CSK 668/15, LEX nr 2202491). Gdy sąd zleca biegłemu wydanie opinii, musi mieć na względzie to, czy dysponuje on wiadomościami specjalnymi niezbędnymi dla stwierdzenia okoliczności mających istotny wpływ dla rozstrzygnięcia sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1354/00, OSNC 2004 nr 3, poz. 45).

Natomiast przedstawiona w zagadnieniu drugim kwestia konieczności pozyskania ustnych wyjaśnień bądź dodatkowej opinii tych lub innych biegłych sądowych (art. 286 k.p.c.) w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy w razie sprzeczności wniosków opinii biegłych sądowych, w tym z opinią wydaną przez lekarza medycyny pracy była już przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa. Z art. 286 k.p.c. wynika wprost, że sąd może zażądać ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych. Wprawdzie nie jest to uprawnienie poddane dyskrejonalnej władzy sądu prowadzącego postępowanie, jednak hipoteza tego przepisu wyraźnie wskazuje na „możliwość” żądania ustnego uzupełnienia opinii. Możliwość ta, jak wskazuje się w judykaturze, wcale nie oznacza, że w każdym przypadku jest to konieczne, zależy bowiem od okoliczności sprawy i podlega ocenie sądu orzekającego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., II UK 306/10, LEX nr 885008). W orzecznictwie przyjęto, że sąd ma obowiązek dopuszczenia takiego dowodu wówczas, gdy zachodzi tego potrzeba, w szczególności, gdy w sprawie zostały wydane sprzeczne opinie biegłych, przy czym nawet sprzeczność konkluzji opinii biegłych w zakresie zdolności do pracy wydanych w różnym czasie (np. w toczących się kolejno postępowaniach z udziałem tych samych stron) nie powoduje obowiązku sięgania przez sądy po instrumenty wymienione w art. 286 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 czerwca 2008 r., I UK 373/07, LEX nr 496398; z dnia 5 sierpnia 2008 r., I UK 20/08, LEX nr 500231; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 1/09, LEX nr 515412; z dnia 1 września 2009 r., I PK 83/09, LEX nr 550988, czy też z dnia 16 września 2009 r., I UK 102/09, LEX nr 537027). Nie ma natomiast uzasadnienia wniosek o powołanie

kolejnego biegłego (biegłych) w sytuacji, gdy złożona już opinia jest niekorzystna dla strony. Zgłaszając taki wniosek, strona winna wykazać błędy, sprzeczności lub inne wady w złożonych do akt sprawy opiniach biegłych, które dyskwalifikują te opinie, uzasadniając tym samym powołanie dodatkowych opinii (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2017 r., III UK 41/16, OSNP 2018 nr 3, poz. 35), czego skarżący w niniejszej sprawie wykazać nie zdołał. Ponadto w utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że ocena niezdolności do pracy osoby, u której stwierdzono różnorodne schorzenia wymaga łącznej opinii biegłych lekarzy sądowych, która powinna też uwzględniać wpływ tych schorzeń na zdolność do dotychczasowego zatrudnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 1994 r., II URN 12/94, OSNAPiUS 1994 nr 4, poz. 71; z dnia 5 marca 1997 r., II UKN 11/97, OSNAPiUS 1997 nr 22, poz. 444; z dnia 10 czerwca 1997 r., II UKN 156/97, OSNAPiUS 1998 nr 9, poz. 276 - notka; uzasadnienie wyroku z dnia 10 lutego 2000 r., II UKN 399/99, OSNAPiUS 2001 nr 15, poz. 497; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 149/04, LEX nr 602672). W przypadku stwierdzenia różnych schorzeń przez biegłych różnych specjalności zasadą jest potrzeba sporządzenia przez nich opinii łącznej bądź konieczność powołania biegłego z zakresu medycyny pracy, który dokona całościowej oceny wpływu wszystkich zidentyfikowanych schorzeń oraz stopnia ich nasilenia i wpływu na niezdolność do wykonywania pracy. Jednak zasada ta nie ma bezwzględnego charakteru, gdyż jej zastosowanie uzależnione jest od okoliczności faktycznych konkretnej sprawy, w szczególności zaś treści i zakresu zgromadzonych w sprawie opinii, „historii” ubezpieczeniowej oraz kwalifikacji ubezpieczonego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2015 r., I UK 430/14, LEX nr 1809930; z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 192/16, LEX nr 2312023). Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie wymagają bowiem, aby biegli zawsze składali w takich przypadkach jedną wspólną opinię ani zawsze w takiej sytuacji wypowiedział się biegły z zakresu medycyny pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2017 r., I UK 465/16, LEX nr 2428813). Ugruntowany jest również pogląd, że sąd nie jest obowiązany do uwzględniania kolejnych wniosków dowodowych strony tak długo, aż udowodni ona korzystną dla siebie tezę i pomija je od momentu dostatecznego wyjaśnienia spornych okoliczności sprawy (tak w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia

2012 r., I UK 200/11; z dnia 20 października 1999 r., II UKN 158/99, OSNAPiUS 2001 nr 2, poz. 51; z dnia 19 marca 1997 r., III CKN 211/97, OSNAPiUS 1998 nr 1, poz. 24). Jeżeli w odniesieniu do ustaleń faktycznych wymagających specjalistycznej wiedzy sąd zasięgnął opinii biegłych, to ewentualne powołanie jeszcze innych biegłych można by uznać za powinność sądu tylko wtedy, gdy pierwotna opinia budzi istotne i nie dające się usunąć wątpliwości, a zainteresowana strona wykazuje nieporadność w zgłaszaniu odpowiednich wniosków dowodowych (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 grudnia 1998 r., II UKN 396/98, OSNAPiUS 2000 nr 4, poz. 161).

Z kolei pytanie stanowiące zagadnienie trzecie nie odwołuje się w ogóle do treści jakiegokolwiek przepisu, który zdaniem skarżącego miałby nie podlegać jednoznacznej wykładni, a skarżący nie przedstawił w nim żadnych argumentów, świadczących o wątpliwościach interpretacyjnych dotyczących konkretnego przepisu prawa.

Kwestia znaczenia orzeczenia o niepełnosprawności w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy, której dotyczy zagadnienie czwarte, była już przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa. W judykaturze podkreśla się, że pojęcia „niepełnosprawności”, które zawiera art. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 426) oraz „niezdolności do pracy”, określone w art. 12 ustawy emerytalnej, nie są tożsame, a różnice między nimi występują nie tylko w płaszczyźnie definicyjnej, ale także w zakresie orzekania o każdym z tych stanów, które z kolei stanowią przesłankę do przyznania innego rodzaju świadczeń bądź uprawnień. Ustawa „rehabilitacyjna” wiąże zaliczenie do stopnia niepełnosprawności ze zdolnością do wykonywania zatrudnienia, a nie z niezdolnością do pracy w rozumieniu przepisów rentowych, a nadto z możliwością wypełniania ról społecznych, jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/02, OSNP 2004 nr 12, poz. 213; z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 222/03, OSNP 2004 nr 19, poz. 340; z dnia 12 stycznia 2005 r., I UK 102/04, LEX nr 589952; z dnia 12 marca 2014 r., II UK 360/13, LEX nr 1466628; z dnia 14 czerwca 2017 r., II UK 279/16, LEX nr 2321884). Orzeczenie o niepełnosprawności może mieć wpływ na ustalenie

niezdolności do pracy, chociaż nie jest to wpływ przesądzający. Definicja prawna pojęcia „niepełnosprawności” została bowiem ujęta szerzej niż definicja prawna pojęcia „niezdolności do pracy”. W konsekwencji każda osoba, która uzyskała orzeczenie „o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy” jest uznawana równocześnie za „osobę niepełnosprawną”, ale nie każda osoba „niepełnosprawna” staje się automatycznie „osobą niezdolną do pracy”. Mimo podobieństwa definicji, stwierdzenie nawet umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame ze stwierdzeniem niezdolności do pracy, a tylko niezdolność do pracy jest równoznaczna z niepełnosprawnością. Możliwe jest też niestwierdzenie niezdolności do pracy przy stwierdzeniu umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., I UK 162/17, LEX nr 2508618).

Analogicznie nie ma cech nowości kwestia poruszona przez skarżącego w zagadnieniu piątym, dotyczącym zakresu materii objętej oceną biegłych powołanych w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy na okoliczność ustalenia stanu zdrowia ubezpieczonego z uwzględnieniem jego schorzeń (wszystkie czy tylko niektóre). Otóż ocenie takiej podlegają wszystkie schorzenia ubezpieczonego, skoro w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy judykatura akcentuje konieczność zasięgania opinii biegłych lekarzy specjalności właściwych do oceny stanu zdrowia ubezpieczonych z punktu widzenia możliwości wykonywania zatrudnienia oraz posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń ubezpieczonego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 kwietnia 2000 r., II UKN 498/99, OSNAPiUS 2001 nr 597; z dnia 7 lipca 2005 r., II UK 277/04, OSNP 2006 nr 56, poz. 97; z dnia 14 marca 2007 r., III UK 130/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 113; z dnia 11 kwietnia 2007 r., I UK 304/06, LEX nr 898844; z dnia 8 maja 2008 r., OSNP 2009 nr 17-18, poz. 234; z dnia 5 czerwca 2008 r., III UK 9/08, LEX nr 494139; z dnia 3 września 2009 r., III UK 30/09, LEX nr 537018; z dnia 15 września 2009 r., II UK 1/09, LEX nr 574538; z dnia 13 października 2009 r., II UK 106/09, LEX nr 558589; z dnia 12 stycznia 2010 r., I UK 204/09, LEX nr 577813). W wyroku z dnia 20 kwietnia 2017 r., I UK 172/16 (LEX nr 2294417), Sąd Najwyższy stwierdził, że w sprawie o rentę ograniczenie samodzielności sądu w zakresie dokonywania ustaleń wymagających wiadomości

specjalnych wynikające z art. 278 § 1 k.p.c. obejmuje ocenę etiologii, aktualnego stopnia nasilenia diagnozowanych u ubezpieczonego schorzeń, ich wzajemnych powiązań i wpływu na możliwość świadczenia pracy zarobkowej. Sąd nie ma też kompetencji do samodzielnego ustalenia, że równoczesne występowanie u ubezpieczonego licznych schorzeń nie powoduje jego niezdolności do pracy tylko z tej przyczyny, że schorzenia te nie są obecnie na tyle zaawansowane, aby każde z nich oceniane z osobna stanowiło podstawę do przyjęcia owej niezdolności. Konieczna jest więc stanowcza konkluzja sądu rozstrzygającego sprawę, że „suma” stwierdzonych u ubezpieczonego schorzeń, ich natężenie i wzajemne oddziaływanie, powoduje skutek (bądź nie powoduje takiego skutku) w postaci niezdolności do pracy. Do kompleksowej oceny stanu zdrowia osoby cierpiącej na wiele schorzeń niezbędne jest zasięgnięcie łącznej opinii lekarzy właściwych dla tych schorzeń specjalności (art. 285 § 2 k.p.c.) albo zasięgnięcie opinii innego (kolejnego) biegłego (lub innych biegłych - art. 286 k.p.c.; zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2018 r., II UK 5/17, LEX nr 2558297).

Podobnie jest, jeśli chodzi o zagadnienie szóste, ponieważ według utrwalonej linii judykatury, elementem oceny niezdolności do pracy w znacznym stopniu obok kryterium biologicznego (medycznego) jest kryterium ekonomiczne, gdyż trzeba ustalić realną możliwość zarobkowania w ramach posiadanych kwalifikacji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2008 r., I UK 106/08, niepublikowany; z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 64/10, LEX nr 653663; z dnia 13 października 2009 r., II UK 106/09, LEX nr 558589). Ustawodawca odróżnia bowiem dwa aspekty niezdolności do pracy, tj. ekonomiczny (obiektywne pozbawienie danej osoby możliwości zarobkowania w drodze wykonywania jakiejkolwiek pracy lub pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji) oraz biologiczny (stan organizmu dotkniętego schorzeniem naruszającym jego sprawność). Dopiero koniunkcja tych dwóch elementów pozwala na uznanie danej osoby za niezdolną do pracy. W konsekwencji nie oznacza niezdolności do pracy niemożność wykonywania zatrudnienia spowodowana innymi przyczynami niż naruszenie sprawności organizmu i odwrotnie - nie jest ową niezdolnością biologiczny stan kalectwa lub choroby nieimplikujący wskazanych włączeń lub ograniczeń w świadczeniu pracy (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28

stycznia 2004 r., II UK 167/03, OSNP 2004 Nr 18, poz. 320; z dnia 14 czerwca 2005 r., I UK 278/04, LEX nr 375618; z dnia 18 maja 2006 r., II UK 156/05, LEX nr 1001299; z dnia 3 grudnia 2008 r., I UK 54/08, LEX nr 1001284; z dnia 8 czerwca 2010 r., II UK 399/09, LEX nr 611421 i z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 64/10, LEX nr 653663). Tak więc o ocenie niezdolności do pracy nie przesądza wyłącznie ocena medyczna stwierdzająca występowanie określonych jednostek chorobowych i ich wpływ na funkcjonowanie organizmu człowieka, lecz decydujące znaczenie ma ocena prawna dokonana w oparciu o okoliczności natury medycznej i okoliczności innej natury, w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2011 r., I UK 407/10, LEX nr 1084701 czy z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 64/10, LEX nr 653663), z uwzględnieniem rodzaju i charakteru dotychczas wykonywanej pracy, poziomu wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych (art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej w związku z art. 278 § 1 k.p.c.). Zatem, niezależnie od ustalenia stanu zdrowia ubezpieczonego, co wymaga wiadomości specjalnych i zwrócenia się przez sąd do biegłych lekarzy o wydanie opinii, ostateczna ocena zdolności do pracy ma charakter prawny, wobec czego dokonać jej może wyłącznie sąd, a nie biegły. Samo ustalenie kwestii zdrowotnych, jako wymagające wiadomości specjalnych, bazować powinno na opiniach biegłych lekarzy, jednak przesądzenie kwestii zdolności ubezpieczonego do pracy, jako okoliczności prawnej, stanowi już domenę autonomicznego rozstrzygnięcia sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2015 r., I UK 387/14, LEX nr 1814905).

Odnosząc się zaś do twierdzenia skarżącego o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów należy stwierdzić, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob.:

postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Co więcej, powołanie się na tę przesłankę zakłada nie tylko wskazanie przepisu prawa i stwierdzenie, że - w ocenie skarżącego - wywołuje on wątpliwości. Konieczne jest również wykazanie, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa. Jeżeli konkretny przepis był już przedmiotem wykładni w judykaturze, a interpretacja ta jest w ocenie skarżącego nieuzasadniona, nieodzowne jest również przedstawienie racji, które przemawiają za zmianą dotychczasowej linii interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706; z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, LEX nr 1982406; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Jednocześnie powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Tym samym nie można przyjąć, aby skarżący wykazał istnienie potrzeby wykładni art. 12 ustawy emerytalnej w przedstawionych w skardze zakresach. Są one bowiem zbieżne z kwestiami poruszonymi przez skarżącego w sformułowanych przez niego zagadnieniach prawnych, a jak wskazano wyżej przy ich omawianiu, były one już przedmiotem wypowiedzi judykatury, o czym świadczy liczne orzecznictwo przytoczone w części odnoszącej się do tych zagadnień. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalona jest zatem wykładnia art. 12 ustawy emerytalnej w tychże zakresach, a zatem przepis ten nie budzi wątpliwości w orzecznictwie, co powoduje, że również nie zachodzi przesłanka warunkująca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów nie występują bowiem, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym

orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383).

Skarga nie kwalifikowała się do przyjęcia także w oparciu na powołaną przez skarżącego przesłankę wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżący powołując się na nią musi bowiem wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171), a o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530). Wniesiona skarga kasacyjna, wobec braku wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby być oczywiste, nie spełnia wymienionych wyżej warunków.

Z przedstawionych powyżej względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.